

OPIS FILMÓW REPLIKA FESTIWALU SZTUKA DOKUMENTU 2009

1) Solidarność

Reżyser: Jean M. Maurice

Firma produkcyjna: Point de Jour, Video Studio Gdańsk

Kraj, rok, czas filmu: Francja/Polska 1990, (2 x 74') (cz.1 (1976-81), cz.2 (1981-89))

Tytuł angielski: SOLIDARITY

Tytuł Polski: SOLIDARNOŚĆ

Dwuczęściowy film dokumentalny poświęcony historii NSZZ "Solidarność". Bogata ikonografia, szerokie zastosowanie materiałów archiwalnych oraz interesująca narracja w dużej mierze wykreowana przez niezwykley montaż zapewniają temu filmowi rangę wyjątkowego dzieła dokumentalnego o "Solidarności" widzianej oczyma francuskich filmowców, którzy uczestniczą w tworzeniu się polskiej historii i narodzinach demokracji.

2) Historia pewnego życia

Reżyser: Andrzej Titkow

Producent: Ireneusz Niewolski

Firma produkcyjna: APAT Studio Filmowe TAK

Kraj, rok, czas filmu: Polska 2003, 45'

Tytuł angielski: History of a Certain Life

Filmowa biografia Aliny Pieńkowskiej, działaczki Niezależnych Związków Zawodowych na Wybrzeżu, uczestniczki historycznego zjazdu Solidarności w Stoczni w sierpniu 1980. W filmie sylwetkę przedwcześnie zmarłej żony kreśli jej mąż, Bogdan Borusewicz, oraz ludzie z którymi Pieńkowska współpracowała.

3)Imperijas gals / The End of the Empire / Koniec Imperium

Reżyser: Juris Podnieks

Producent: Juris Podnieks

Firma produkcyjna: Jura Podnieka Studija

Kraj, rok, czas filmu: Łotwa, 1991, 50'

Tytuł angielski: The End of Empire

Tytuł Polski: Koniec Imperium

Materiały z dokumentalnej serii telewizyjnej „Soviets, do you hear us?” zrealizowanej dla telewizji BBC zostały zmontowane w 50 minut poetyckiego dokumentu. Ekipa Podnieksa dotarła z kamerą do ważnych, zapalnych miejsc byłego ZSRR. W dokumencie Podnieksa, jednego z najbardziej znanych dokumentalistów łotweskich, który nigdy nie wahał się przed wyprawą w niebezpieczne miejsca na świecie, siłą stanowią obrazy, przejmujące sceny z życia mieszkańców radzieckich republik. Podnieks miał swój niezwykły sposób opowiadania, rozpoznawalny styl oraz wielkie wyczucie, instynkt, który wiodł go w odpowiednie miejsce, o odpowiedniej porze. Ten wybitny reżyser i operator filmowy zginął podczas nurkowania w rok po upadku ZSRR.

4) Die Mauer/ Mur/ Tha Wall

Reżyser: Jürgen Böttcher
Producent: PROGRESS FILM
Firma produkcyjna: DEFA
Kraj, rok, czas filmu: Niemcy, 1990, 99'
Tytuł polski: Mur
Tytuł angielski: The Wall

Oto moment demontażu berlińskiego muru, katarsis, przebudzenie ze złego snu. Jürgen Böttcher i operator Thomas Plenert pokazują, wciąż zmieniając perspektywę, co działo się zimą roku 1989/90, gdy runął mur: tak zwani „mauerspechte”, czyli zbieracze, próbują odłupać kawałek tego znienawidzonego betonu, mieszkańcy spacerują w tę i z powrotem, jakby nie wierząc, w to, co się stało, zjechali turyści z całego świata, a strażnicy właśnie stracili pracę. Odwiedzamy stacje kolejowe, które stały nieczynne ponad 30 lat. Mur służy także reżyserowi jako ekran do projekcji kronik niemieckich – oto Fryderyk Wilhelm II przekracza Bramę Brandenburską, właśnie zbierają się wojska hitlerowskie. Wielokrotnie nagradzany poetycki film z ostatnich dni życia berlińskiego muru, bez komentarza. Nic, tylko siła obrazu wielkiego niemieckiego dokumentalisty i malarza Jürgen Böttchera, znanego w Niemczech lepiej pod pseudonimem Strawalde.

5) Michała Bukojemskiego grypsy z interny

Reżyser: Michał Bukojemski
Producent: Michał Bukojemski
Firma produkcyjna: Digit - Film
Kraj, rok, czas filmu: Polska, 2007, 44'

W lecie 1982 roku, w ósmym miesiącu obowiązywania stanu wojennego w Polsce, Michał Bukojemski został internowany. Najpierw trafił do zakładu w Białoleścu. Otwarte cele, nieograniczone spacerunki, wykłady – to było oszałamiające. Zaczął prowadzić dziennik w formie listów do żony. Przeszmuglowanym do internatu aparatem fotograficznym robił zdjęcia, gromadząc dokumentację. Film jest jego bardzo osobistą opowieścią. Codzienne wydarzenia - pobyty w następnych obozach: Załężu (Rzeszów) i Uhercach (Bieszczady) są opisywane na bieżąco. Uzupełnione zdjęciami, tworzą unikatowy obraz tych ośrodków oglądanych od środka. Na tym tle pojawiają się w filmie osobiste refleksje, odnośniki do domowego życia. Autor uchyla zasłonę prywatności.

6) Határeset / Borderline Case / Przypadek graniczny

Reżyser: Peter Szalay
Producent: Janosz Veszi
Firma produkcyjna: Forum Film Foundation
Kraj, rok, czas filmu: Węgry, 2006, 32'
Tytuł angielski: A Borderline Case

W sierpniu 1989 roku mieszkający w NRD Kurt Werner Schulz, jego żona Gundula Schafitel i ich sześciolatek syn zamierzali przekroczyć granicę Węgier, by znaleźć się na Zachodzie, jak wielu ich krajan, nielegalnie. Film opowiada wzruszającą historię ostatniej śmiertelnej ofiary komunizmu na Węgrzech.

7) Tamtego roku 1989

Reżyser: Jolanta Kessler-Chojecka
Producent: Mirosław Chojecki
Firma produkcyjna: Media Kontakt, TVP
Kraj, rok, czas filmu: Polska, 1999, 3x26'
Tytuł angielski: That year 1989

Filmowy tryptyk dokumentalny. Część pierwsza pt. DIALOG opowiada o wprowadzeniu stanu wojennego, delegalizację "Solidarności" oraz rozbiciu niezależnych związków zawodowych. Sparaliżowanie działań opozycji politycznej odbierało nadzieje na upragnione zmiany. Nieoczekiwanie przywróciło je w 1985 roku dojście do władzy Michaiła Gorbaczowa. W kwietniu 1988 roku doszło w Polsce do fali strajków. W czerwcu gen. Jaruzelski po raz pierwszy wspominał o możliwości podjęcia z opozycją rozmów przy okrągłym stole. Część druga pt. OKRĄGŁY STÓŁ I WYBORY opowiada o pamiętnych wydarzeniach 1989 roku. Część trzecia „NOWY UKŁAD” pokazuje jak upada mur berliński i jak ruszyła lawina wydarzeń, nazywana dziś Jesienią Narodów. Oto upadł porządek jałtański.

8) Ostatki

Reżyser: Andrzej Fidyk
Producent: Marek Łochwicki, Krzysztof Szejnike
Firma produkcyjna: Video Studio Gdańsk
Kraj, rok, czas filmu: Polska 1990, 45'
Tytuł angielski: The Curtains

Film opowiada o ostatnich chwilach Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Kuluary sali Kongresowej i jej okolice. Mozaikowe połączenie portretów działaczy partii, lokalnej scenarii, okrzyki ludzie demonstrujących przed pałcem, groteskowy, specyficzny klimat tamtych czasów.

9) Konfrontacja

Reżyser: Andrzej Trzos-Rastawiecki
Producent: Marek Łochowiecki, Joanna Pacana
Firma produkcyjna: Media Kontakt
Kraj, rok, czas filmu: Polska 2005, 88'
Tytuł angielski: The Confrontation

Film poświęcony pierwszym 16 miesiącom tworzenia się Solidarności i trudnościach, jakie musieli przezwyciężać twórcy nowego związku. Jego powstanie było pierwszym krokiem na drodze likwidacji postanowień układu jałtańskiego. Przed kamerą o tych czasach opowiadają bohaterowie i świadkowie wydarzeń, między innymi prezydent Lech Wałęsa, Bogdan

Borusewicz, prezydent USA Jimmy Carter, profesor Zbigniew Brzeziński, a także ludzie z drugiej strony barykady - oficerowie SB. Charakterystyczne jest to, że sami organizatorzy i współtwórcy strajku w Stoczni dość późno zdali sobie sprawę, że ich protest nabiera także znaczenia geopolitycznego. Dzięki dokumentom wiadomo, że pierwszy plan stanu wojennego powstał w sierpniu 1980 roku, że kiedy rejestrowano „S”, równocześnie kompletowano już listy internowanych.

10) Solidarność, jak zerwaliśmy żelazną kurtynę

Reżyser: Krystyna Mokrosińska

Producent: Mirosław Chojecki, Piotr Weychert

Firma produkcyjna: Media Kontakt

Kraj, rok, czas filmu: Polska 2000-2005, 63'

Tytuł angielski: Solidarity – how we tore apart the iron curtain

Początek lutego 1945 roku, Jałta, tu decyduje się przyszły podział wpływów w Europie. Wolna, demokratyczna Europa nie była zainteresowana wydarzeniami w polce i innych krajach Sowieckiego imperium. Film jest kalendarium wydarzeń w Polsce i poza jej granicami – od wyboru papieża Polaka, narodziny Solidarności, próby komunistów polskich i krajów sąsiednich zniszczenia tego niezwykłego i politycznego ruchu, międzynarodową pomoc dla Solidarności, dla lawiny zmian inspirowanej przez Solidarność. Sowieckie imperium padło. Film kończy się wstąpieniem 10 nowych krajów (w tym Polski) do UE, Pomarańczowa Rewolucja na Ukrainie. Lawina zapoczątkowana przez Solidarność toczy się dalej.

11) The singing revolution / Śpiewająca rewolucja/ The singing revolution

Reżyser: Maureen & James Tusty

Producent: Maureen Tusty, James Tusty, Bestor Cram, Artur Talvik, Piret Tibbo-Hudgins

Firma produkcyjna: Sky Films Incorporated

Kraj, rok, czas filmu: USA/Estonia 2006, 97'

Tytuł angielski: The singing revolution

Tytuł Polski: Śpiewająca rewolucja

Większość ludzi nie pomyśli o śpiewie, kiedy zastanawia się nad rewolucją. Ale pieśń była tajną bronią, kiedy Estonia postanowiła wyzwolić się z sowieckiej okupacji. Setki tysięcy Estończyków zbierały się, by śpiewać zakazane pieśni patriotyczne. By walczyć o wolność. James Tusty i Maureen Castle Tusty opowiadają poruszającą historię, jak Estonia pokojowo wywalczyła swą niepodległość.

12) Dzieci rewolucji

Reżyser: Maria Zmarz-Koczanowicz

Producent: Wojciech Szczudło, Witold Będkowski, Zbigniew Domagalski, Janusz Skałkowski, Piotr Śliwiński, Heike Lettau (Arte)

Firma produkcyjna: SF Kalejdoskop, Telewizja Polska - Agencja Filmowa, Arte

Kraj, rok, czas filmu: Polska 2002, 58'

Portret zbiorowy dysydemtów czeskich, polskich, węgierskich i niemieckich. Przełomowe wydarzenia w życiu prywatnym bohaterów pokrywają się ważnymi datami w historii ich krajów. 1961 r. to budowa muru berlińskiego i pierwsze doświadczenie polityczne Ludwiga Melhorna. W 1956 r. po krwawo stłumionej rewolucji węgierskiej Istvan Eösi zostaje uwięziony na przeszło 3 lata i gdy wychodzi na wolność – nie poznaje swojego kraju. W 1968 r. Bogdan Borusewicz robi ulotkę dotyczącą wydarzeń marcowych i dostaje wyrok 3 lat. W tym samym roku Petruska Sustrova staje naprzeciw czołgów wojsk Układu Warszawskiego i oddziałów czeskiej policji i krzyczy wraz z innymi „Dubczek!”, choć wie, że to on wysyłał te czołgi i transportery. W 1970 r. Alina Pieńkowska nie może zrozumieć, dlaczego o jej ojcu – stoczniowcu, który bierze udział w strajku – w telewizji mówi się jako o anarchiście, materialiście, złodzieju... Aż w końcu padają mury, otwierają się granice i dzieci rewolucji próbują dokonać rachunku zysków i strat. Ilustracją dla kolejnych etapów rewolucji w filmie Marii Zmarz-Koczanowicz są pieśni Jacka Kaczmarskiego, Jarosława Hutki i Wolfa Biermanna.

13) The Power of the Powerless

Reżyser: Cory Taylor

Producent: Darin Nellis/Jonathan Terra

Firma produkcyjna: Agora Productions

Kraj, rok, czas filmu: USA / Czechy, 2009, 57' lub wersja 78'

Tytuł angielski: The Power of the Powerless

Tytuł Polski: Siła bezsilnych

Historia pokazała, że społeczeństwa, którym nie udało rozliczyć się z niesprawiedliwością z przeszłości są skazane na powtarzanie tych samych błędów. Film „Siła bezsilnych” rozważa bolesne efekty tworzenia historii, 20 lat po wydarzeniach Aksamitnej Rewolucji w Czechosłowacji. Dlaczego dziś Czesi niechętnie mówią o swej komunistycznej przeszłości? Jak doszło i przebiegała praska walka o wolność? W filmie wypowiada się wielu działaczy opozycyjnych, w tym także Vaclav Havel. Narratorem opowieści jest Jeremy Irons.